

Lausunto ilmastolakiluonnokseen 3.9.2021

1. Yleisiä huomioita esityksestä

Lakiesitys on tärkeä, koska se sisältää hyviä parannuksia nykyiseen lakiin verrattuna. Hyvää on, että lakiesitykseen on kirjattu hiilineutraalisuustavoite vuonna 2035 ja hiilinegatiivisuus sen jälkeen. Samoin se, että lakiesityksessä on myös sitovat päästövähennystavoitteet vuosille 2030, 2040 ja 2050. Vuonna 2050 Suomen päästöjen tulee olla merkittävästi pienemmät kuin hiilinielut. Tämän vuoksi tärkeää, että maankäyttösektori on mukana ilmastolain piiriissä. Ilmastolain tulisi ohjata myös päästökauppasektoria ja energia- ja ilmastostrategiaa.

Ilmastolain tavoitteiden täytyy myös näkyä selkeinä velvoitteina erityisesti ympäristölainsäädännössä. Tavoitteiden on ohjattava lupaehtoja ja muita ohjauskeinoja. Lakiesityksessä tulee näkyä selvästi, että luonto- ja ilmastokriisit on mahdollista ratkaista vain yhdessä. On tiedostettava ja vältettävä sellaiset ilmastotoimet, jotka voivat haitata luontokadon hillitsemistä. Jos luontokadon pysäyttämiseksi epäonnistutaan, ilmastokriisiä ei voi saada kuriin ja päinvastoin.

Hyvä että lakiesityksessä vahvistetaan kuntien velvollisuutta edistää lain mukaisia ilmastotavoitteita.

Ilmastolain kaikkien osien on oltava linjassa Pariisin ilmastosopimuksen, EU:n ilmastolain ja EU:n biodiversiteettistrategian kanssa.

Lain tuleviin jatkovalmisteluihin on sisällytettävä hiilibudjetit. Ne takaavat nielujen vähimmäistasot ja antavat selvän signaalin kaikille yhteiskunnan toimijoille, kuinka paljon päästöjä on vähennettävä, jotta pysytään hiilibudjetin puitteissa.

2. Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

Lakiin kirjattavat hiilineutraali- ja päästövähennystavoitteet eri vuosille ovat hyvä ja tärkeä asia. Vuoden 2030 päästövähennystavoitteen tulisi kuitenkin olla 67 prosenttia, koska päästövähennystavoite osoittaa päästövähennysten tarpeen että kiireellisyyden ja Suomen sitoutumista Pariisin sopimukseen.

Lakiesitys on puutteellinen nielujen ja nielutavoitteiden osalta. Jotta hiilineutraalius 2035 ja sen jälkeen hiilenegatiivisuus varmasti saavutetaan, tarvitaan nielutavoitteet ja nieluihin liittyvät epävarmuudet on huomioitava nielutavoitteessa. Nielujen on siis oltava vuonna 2035 huomattavasti päästöjä suuremmat. Hyvä tavoitetaso on 40 miljoonan tonnin nettohiilinielu vuonna 2035. Koska nieluihin ja nielujen kehittymiseen liittyy epävarmuutta, on vuoden 2050 päästövähennystavoitetta päivitettävä 110–130 prosenttiin vuoden 1990 tasoon verrattuna.

Maankäyttösektorin päästövähennyksille ja hiilinielujen kasvattamiselle on asetettava omat tavoitteensa ilmastolaissa ja huolehdittava siitä, etteivät hiilinieluihin liittyvät epävarmuudet heikennä päästövähennystavoitteita. Tavoitteen asettelussa tulee huomioida, etteivät päästöt ja nielut ole suoraan vaihdettavia (yhteismitallisia), ja että Pariisin sopimuksen mukaan hiilineutraalisuuden tulee perustua ihmisperäisiin lisäisiin nieluihin. Suomen maankäyttösektorin luonnollisten hiilinielujen (metsät, maatalousmaat ja hoidetut kosteikot) tasaista kasvua on tuettava mm. kannustimin.

3. Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämismääräys (5 §)

Kunnilla on tärkeä rooli ilmastopäästöjen vähentämisessä ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa. Kaksi kolmasosa kunnista on asettanut ilmastotavoitteen. Kun kunnat saavuttavat tavoitteensa, niiden päästöt puolittuisivat ja suuruusluokaltaan vähennys vastaa yli puolta Suomen hiilineutraaliustavoitteen edellyttämistä päästövähennyksistä. Kuitenkin kunnallisten viranomaisten edistämismääräyksen on lakiesityksessä epämääräinen.

Laissa tulee suoraan velvoittaa kuntia kohti hiilineutraaliutta ja negatiivisia päästöjä ja määritellä tarkemmin tämän lain noudattamiseen liittyvät asiat. Kunnat tulee velvoittaa asettamaan 1,5 asteen mukaiset päästövähennystavoitteet, laatimaan ilmastosuunnitelma ja raportoimaan ilmastotoimistaan. Kuntien päästövähennystavoitteiden lisäksi hiilineutraali ja edelleen hiilenegatiivinen kunnan tulee raportoida ihmisperäiset lisäiset hiilinielut ja niiden vahvistaminen. Monet ilmastopäätökset tapahtuvat kunnissa, joten edellä mainitun avulla varmistettaisiin osaltaan ilmastolain mukaisten tavoitteiden saavuttaminen. Kunnille jatkossa myös hiilibudjetit.

4. Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

Esitys on hyvä ja maankäyttösektorin suunnitelma on tärkeä lisä. Laissa tulee suoraan velvoittaa kuntia kohti hiilineutraaliutta ja negatiivisia päästöjä ja määritellä tarkemmin tämän lain noudattamiseen liittyvät asiat. Kaikissa suunnitelmissa on hyvä tiedostaa ja ottaa huomioon toimien vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen, siten että biologista monimuotoisuutta ei ilmastotoimilla heikennetä. Myös vaikutukset vesistöihin, virkistykseen ja maankäytön suunnitteluun on kaikissa suunnitelmissa ja kaikissa päätöksentekotilanteissa huomioitava. Kulutusperäiset päästöt on otettava mukaan keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaan.

5. Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

Esitys on edistyksellinen. Tärkeää on parantaa myös kansalaisten mahdollisuutta seurata ja osallistua ilmastovaikuttamiseen 1,5 tavoitteen saavuttamisessa helppouden, selkokielisyyden ja ymmärrettävyyden kautta.

Ilmastolaissa on varmistettava kansalaisten osallisuus ja määriteltävä velvollisuus julkisiin kuulemisiin hallituksen ilmastopoliittisten suunnitelmien ja tiekarttojen valmistelussa, EU-lainsäädännön mukaisissa prosesseissa, kuten metsien käytön vertailutason esityksessä ja varmistettava kansalaisten riittävä tiedonsaanti päätösten perusteista selkokielisesti.

6. Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

Esitys on hyvä ja kannatettava

7. Suomen ilmastopaneeli (20 §)

Esitys on hyvä ja kannatettava.

8. Muutoksenhaku (22 §)

Esitys on erittäin hyvä ja turvaa uskottavuuden järjestelmään.

9. Esityksen vaikutukset

Esityksen myötä Suomen ilmastopolitiikkaan tulee pitkäjänteisyyttä ja konkretiaa.

10. Muita huomioita

Ilmastopolitiikka ja biodiversiteettistrategia tulee ymmärtää yhtenä ja samana kokonaisuutena. Tämän vuoksi Luontopaneelille tarvitaan vastaava asema kuin ilmastopaneelille.

Ilmastotoimet tulee toteuttaa oikeudenmukaisesti.